

8.6.2017

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta

Viite HE 47/2017

Lausunto sosiaali- ja terveysvaliokunnalle asiasta: HE47/2017 laki asiakkaan valinnanvapaudesta, HE15/2017 maakuntien perustaminen ym., HE52/2017 sosiaali- ja terveyspalvelut

HE 47/2017 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi asiakkaan valinnanvapaudesta sosiaali- ja terveydenhuollossa sekä valtiontalouden tarkastusvirastosta annetun lain 2 §:n muuttamisesta.

HE 15/2017 vp Hallituksen esitys eduskunnalle maakuntien perustamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen uudistusta koskevaksi lainsäädännöksi sekä Euroopan paikallisen itsehallinnon peruskirjan 12 ja 13 artiklan mukaisen ilmoituksen antamiseksi

HE 52/2017 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sosiaali- ja terveyspalvelujen tuottamisesta

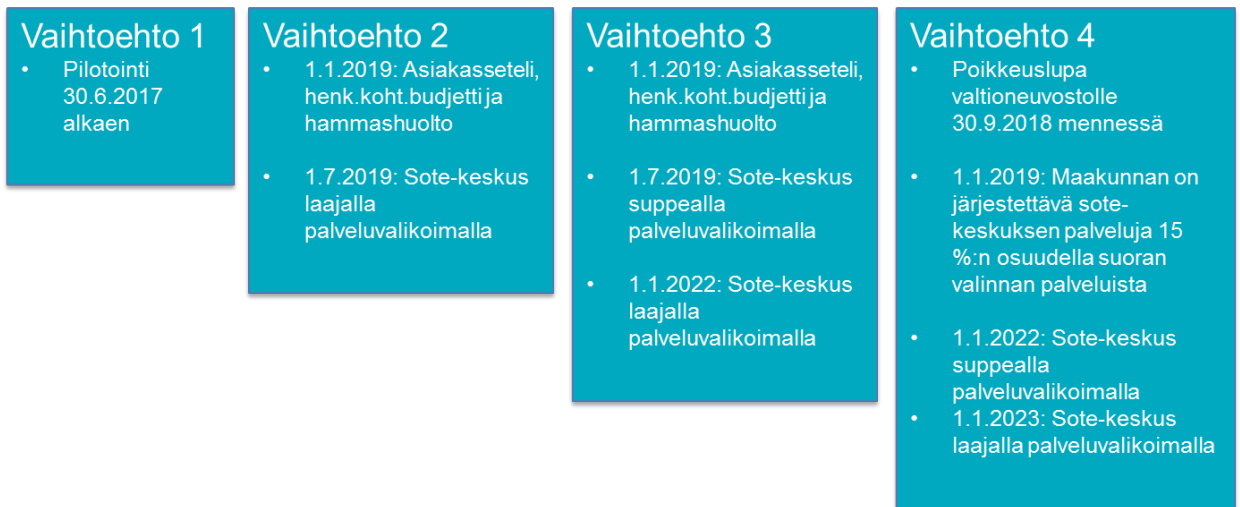
<https://www.eduskunta.fi/valtiopaivaasiakirjat/HE+52/2017>

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta järjestää 13.6.2017 asiantuntija-kuulemistilaisuuden hallituksen lakiesityksistä koskien valinnanvapautta sosiaali- ja terveydenhuollossa, maakuntien perustamista, sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämistä ja tuottamista. Lausuntopyyntöissä on pyydetty kiinnittämään huomiota erityisesti uudistuksen aikataulun, toimeenpanon ja suoran valinnan palvelujen pilottien sekä uudistuksen tavoitteiden toteutumisen näkökulmasta.

Nyt annettavassa lausunnossa kiinnitetään pyynnön mukaisesti huomio sosiaali- ja terveyspalvelujen uudistukseen. Maakuntaudistusta koskevat teemaattiset asiakokonaisuudet pääosin sivutetaan. Lausuntona todetaan seuraavaa:

Sosiaali- ja terveyspalvelujen valinnanvapaus on määrä tulla voimaan asiakaseteleiden, henkilökohtaisen budjetin ja hammashuollon osalta 1.1.2019 alkaen ja ns. suoran valinnan palvelujen osalta 1.7.2017 alkaen. Mikäli maakunnat osallistuvat sosiaali- ja terveyspalvelujen valinnanvapauden pilotointiin, tulee valinnanvapaus saattaa ainakin osittain voimaan viimeistään 30.6.2018. Valinnanvapauden voimaantulo määrittyy karkeasti kuviossa 1 esitetyn aikataulun mukaisesti:

8.6.2017

Kuvio 1. Sosiaali- ja terveysten palvelujen uudistuksen aikataulu

Sosiaali- ja terveysten palvelujen valinnanvapauden voimaantumisen esitettyjä aikatauluja voidaan pitää erittäin kireinä. Aikatauluongelmat tuleva koskemaan odotettavasti isoimpia maakuntia ja sellaisia maakuntia, joissa sosiaali- ja terveysten palvelujen järjestäminen on yhä hajaantunut usean kunnan ja kuntayhtymän vastuulle. Uudistuksen aikataulu tulee mitä todennäköisemmin vaarantamaan osassa maakuntia palvelutuotannon jatkuvuuden. Kireä aikataulu sisältää merkittäviä palvelutuotantoon sisältyviä riskejä. Maakuntien mahdollisuus turvautua poikkeuslupa- ja lain toimeenpanossa voidaan pitää perusteltuna lainsäädäntöön sisältyvänä linjauksena.

Seuraavaksi esitetään luettelomaisesti asioita, jotka tulee olla päätettynä ja toteutettuna, ennen valinnanvapauden toimeenpanoa:

1. Maakunnan määrittelemät palvelujen tuotantokorvaukset suoran valinnanpalveluille, asiakasaseteleille ja henkilökohtaiselle budjetille
2. Maakunnan tuottajille määrittelemä palvelujen laatutaso ja muut vähimmäisvaatimukset
3. Maakunnan liikelaitoksen piiriin kuuluvat palvelut
4. Maakunnan päätöksen mukaisesti suoran valinnan piiriin kuuluvat palvelut
5. Maakunnan päätöksen mukaisesti henkilökohtaisen budjetin piiriin kuuluvat palvelut
6. Maakunnan päätöksen mukaisesti asiakasasetelin piiriin kuuluvat palvelut
7. Sähköinen tuottajien ilmoittautumisjärjestelmä
8. Asiakkaiden tuottajien valinnan mahdollistaman ilmoittautumisjärjestelmä
9. Valinnanvapauden asiakkaiden maksuliikennejärjestelmä

8.6.2017

10. Valinnanvapauden maakunnan järjestäjän ja tuottajien välinen maksujärjestelmä
11. Palvelujen yhtiöittämiset lainsäädännön asettamissa rajoissa, koskien myös kaikkia tukipalveluita
12. Henkilöstösiirrot maakuntaan, liikelaitokseen, yhtiöihin
13. Palveluohjauksen järjestäminen valinnanvapauden toimeenpanoon

Merkittävä osa mainituista kokonaisuuksista on vielä Varsinais-Suomessa tekemättä.

Varsinais-Suomessa sote-uudistuksen valmisteluun on resursoitu täysipäiväisesti yksi muutosjohtaja ja muu valmistelu perustuu työskentelyyn, jossa valmistelua toteutetaan oman toimen ohella. Varsinaista projektiorganisaatiota ei ole olemassa. Valmistelun resurssointi ei ole edesauttanut uudistuksen nopeaa toimeenpanoa. Ilman lisäresurssia tilanne pysyy tulevaisuudessakin samankaltaisena. Valmistelua on myös haitannut lainsäädännön viivästyminen. Ilman voimassa olevaa lainsäädäntöä sitoutumisaste uudistuksen valmisteluun on jäänyt organisaatioiden omaan harkintaan.

Suoran valinnan palvelujen pilotteihin osallistumista voidaan pitää epärealistisena Varsinais-Suomessa. Yhtiöittäminen ilman voimassa olevaa lainsäädäntöä on kunnissa poliittiseen harkintaan perustuva päätös ja ei ole itseltään selvää, että tällaisia päätöksiä tehdään riittävässä määrin. Todennäköistä myös on, että kiireellä toteutettu yhtiö ei ole kykenevä vastaamaan markkinakilpailuun kesällä 2018. Pilottiin osallistuminen sisältää julkisomisteiselle sote-tuotantoyhtiölle merkittävän, jopa sen olemassa olon vaarantavan riskin.

Pilottirahoitus tulee todennäköisesti kohdentumaan pilotin osallistumiskriteerien perustella pienemmille maakunnille. Tämä todennäköinen tulevaisuuskuva heikentää entisestään pilotteihin osallistumattomien maakuntien valmistelua, jossa valmistelun merkittävänä hidasteena on ollut sen resursoinnin puute.

On toivottavaa, että valtion pilottirahoitusta arvioidaan vielä uudelleen. Eräs keino kansallisesti tasapainoisemman valmistelun varmistamiseksi on jakaa rahoitusta

1. harkitusti myös niille maakunnille, jotka sitoutuvat sote-palvelujen valinnanvapauden valmisteluun järjestämistehtävien osalta ja
2. jotka yhtiöittävät palvelutuotantonsa avaamatta tuotantoa kuitenkaan ensi vaiheessa kilpailulle.

Näin menetellen voidaan varmistaa, että sote-palvelujen valinnanvapauden valmistelu etenee myös isommissa maakunnissa, mutta siten, että merkittä-

8.6.2017

vimmät palvelujen tuottamiseen liittyvät riskit on eliminoitu. Palvelutuotannon avaaminen kilpailulle on toteutettavissa isojen maakuntien kohdalla myöhemmin erikseen päätettävänä ajankohtana.

Antti Parpo
muutosjohtaja